

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ DENETİM ODAKLARINA İLİŞKİN ALGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Oğuz DİLMAÇ*

Özet

Denetim odağı kişinin olayları yönlendirme ve bireylerin kendi davranışları hakkındaki yargılarıdır biçiminde açıklanabilir. 1960 yılında Julian Robert tarafından geliştirilen denetim odağı kavramı psikolojide kişiliğin önemli bir yönü olarak düşünülmektedir. Denetim odağı hayatta karşılaşılan olayların asıl nedenlerinin ne olduğuna dair kişisel algıya ait düşüncelerdir.

Bu çalışmanın amacı görsel sanatlar öğretmen adaylarının denetim odağı düzeylerini bazı değişkenlere göre karşılaştırmaktır. Araştırmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Görsel sanatlar öğretmen adaylarının denetim odağını belirlemek amacıyla Rotter İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma betimsel bir çalışma olup, 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 1. sınıftan 18, 2. sınıftan 28, 3. sınıftan 13 ve 4. sınıftan 16 olmak üzere toplam 75 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 32'si erkek ve 43'ü bayandır. Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmasında SPSS 13.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Değişkenler arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığı çapraz tablolardan elde edilen Ki-kare sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, görsel sanatlar öğretmeni adaylarının denetim odağı puanları arasında sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bulgulardan, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin yüksek düzeyde içsel denetim odağına sahip oldukları saptanmıştır. Cinsiyetleri açısından denetim odağını öngörmede anlamlı bir farklılaşma görülmüş, kızların erkeklere oranla daha içsel denetim odaklı oldukları belirlenmiştir. Ayrıca denetim odağı ile akademik başarı değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu verilere dayanarak iç denetim odağına sahip öğretmen adaylarında akademik başarının yüksek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Denetim odağı, görsel sanatlar eğitimi, resim-iş eğitimi

* Okutman, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı. email: oguzdilmac@atauni.edu.tr

An Examination of The Visual Art Teacher Candidate's Focus of Control in Terms of Different Variables

Abstract

Focus of control can be defined as an individual's control over events happening around them and individuals perceptions of them selved regarding their behaviours. Focus of control is considered an important aspect of personality in psychology. Focus of control is personal understanding of real reasons behind of life events.

The purpose of this study is to examine the levels of focus of control according to different variables. The sample of this study consisted of student from Atatürk University. The scale of Rotter's internal and exernal focus of control is used to determine visual art teachers focus of control. This is a descriptive study, A total of 75 students from (18 first year, 28 second year, 13 third year and 16 touth year) the department of art education. There were 32 male and 43 female students. SPSS 13.0 statistical software was used to analize the data chi square were calculated and used to determine if the relationship among variables were meaningful. The level of signficance is assumed at $p<0.05$.

In conclusion, there were not found any meaningful relationships in visual art teacher candidates from different that art education students had high scores of iner focus of control. In terms of gender, there were meaningful differences and female students had more iner focus of control than male students. In adition, it was found that there was a positive realionship between focus of control and academic success. Based on the data it can be said that, teachers candidats with highger focus of control will likely have more academic success.

Key Words: Focus of control, visual art education, art education

1.Giriş

Öğrenmeyi bir süreç olarak ele alırsak bu sürecin hızlanıp yavaşlaması bireyden bireye değişiklik göstermektedir. Bu durumun en önemli sebepleri arasında, bireyin sahip olduğu zeka, yaş, güdüleme, algı, belek, muhakeme, dikkat, hayal etme gibi kişisel farklılıklardır. Öğrenme sürecini etkileyen diğer nedenleri arasında öğretmenlerin uyguladığı öğretim yöntem ve teknikleri, eğitim ortamlarının fiziksel yeterlilik düzeyi, aile ve sosyal çevrede önemli bir yer tutmaktadır.

Eğitim ortamının ve sürecinin bireysel özelliklere göre yeniden düzenlenmesi, öğrenci ve öğretmen açısından daha etkili olarak verimi artıracaktır. Klasik sınıf ortamlarını tercih etmek, öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilmeden sadece bir yöntemle veya yaklaşımla öğretim yapmak ya da belli başlı değerlendirme teknikleri dışına çıkmamak gibi tek düze öğretim şekilleri eğitim kalitesini düşürerek, küresel rekabet ortamında ülkemizi bu yarışta geride bırakmaktan başka bir sonuç doğurmayacaktır. Burada en önemli görev şüphesiz ki öğretmenlere düşmektedir. Çünkü öğretmenler, öğrencileri içinde bulunduğumuz bilim çağında şekillendirerek, rekabete hazır insan gücünü yetiştirecek rehberlerdir.

Bu bakımdan görsel sanatlar öğretmeni adayları üzerinde yapılan ve eğitim süreçlerindeki performansı etkileyen, psikolojide bireysel farklılık özelliklerinden denetim odağı ile ilgili araştırmanın yürütülmesi önemlilik arz etmektedir. Görsel sanatlar ile ilgili denetim odağı çalışmasının bulunmayışı eksikliğini de gidermek açısından da çalışma bir ilki teşkil etmektedir.

Denetim odağı, gelişim sürecinde bireyin sergilediğı davranışların sonuçlarının hangisinin kendi davranışlarından, hangilerinin ise kendi davranışları dışında oluştuğı yönünde bireyde oluşan beklentilerdir. Denetim odağı kavramı Jery E.Phares.'in 1957 yılında yaptığı deneysel çalışmasıyla ortaya atılmış ve B.Rotter'ın 1958'deki çalışmasıyla kurumsallaşmış olan "denetim odağı", bireyin iyi ya da kötü olarak kendisini etkileyen olayları, kendi yetenekleri, davranışları, kaderi ya da güçlü olan diğer insanlara bağlama ve beklentilerini ifade eder (Lefcourt, 1982. 32). Kendilerini etkileyen olayların, daha çok kendi denetimlerinde olduğu inancını taşıyan bireyler içten denetimli; yaşamlarını daha çok kendileri dışındaki güçlerin denetiminde olduğu inancını taşıyan bireyler ise dıştan denetimli olarak nitelendirilmektedir (Rotter, 1966, 80). Bireyin kendi davranışları hakkındaki yargı olan denetim odağı, bireyin kendi davranışlarının sonucu olarak bireysel sorumluluğı kabul etme dereceleri gösterir buda içten denetim ve dıştan denetim olarak karşımıza çıkar. İçten denetim, yaşantılar üzerinde kişisel kontrolün bulunabildiğini ifade ederken, dıştan denetim ise birey dışındaki örneğin; şans, başka insanlar, Tanrı, kader gibi değişkenlerin yaşantılar üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. İçten denetimli bireylerde, yaşantıların sonuçlarında kendi davranışlarının etkili olduğu inancı ve beklentisi egemen durumdadır (Wong-McDonald ve Gorsuch, 2004, 318-334).

Bir kişilik boyutu olarak ele alınan ve incelenen denetim odağı yönünden bireylerin anlamlı olarak birbirlerinden ayrıldıkları yapılan yurt içinde ve yurt dışında

pek çok araştırma ile ortaya konmuştur (Tapçan, 2002; Ünüvar, 2003; Sardoğan ve diğerleri,2006; Ross, 1989; Moore, 2006).

Araştırmalar dışsal denetimlilerle karşılaştırıldığında, içsel denetimlilerin; entelektüel ve akademik etkinliklerde daha fazla zaman harcadıklarını, okul başarılarının daha yüksek olduğunu özellikle yarışma ortamında daha üstün başarı gösterdiklerini, toplumsal olaylarda daha aktif olduklarını göstermektedir. Yine içsel denetimlilerin diğerleriyle karşılaştırıldığında olumsuz etkilere daha fazla direnen, kişisel özgürlüklerinin sınırlandırılmasına güçlü bir tepki gösteren, kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız kişiler olarak algılayan olumlu benlik kavramına sahip, atılgan ve girişimci kişiler olduklarını ortaya koymaktadır (Yeşilyaprak, 1990, 41-52). Ozolins ve Stenstrom'un (2003) araştırma sonuçlarına göre içten denetimli bireylerin şansa daha az inandıkları ve diğer yandan kendilerini de daha sağlıklı hissettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca verilen ödev ya da görevleri daha erken başlayıp daha erken bitirdiklerini ve dıştan denetimli bireylere göre akademik başarılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Jansenn ve Carton, 1999; Park ve Kim, 1998).

Dıştan denetimli bireyler üzerine yapılan diğer araştırmalar ise dıştan denetimli bireylerde içten denetimlilere göre kaygının ve başkalarını güçlü görme eğiliminin daha yüksek olduğunu (Frazier ve Waid, 1999, 213-220), dıştan denetimli erkeklerin içten denetimli erkeklere göre daha saldırgan olduklarını (Osterman ve diğerleri, 1999, 61-65), dıştan denetimli bireylerin çeşitli konularda yeteneklerini daha az ortaya koyma eğiliminde olduklarını, çaresizlik duygularını daha fazla yaşadıklarını, başarı beklentilerinin ve özsaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermektedir (Davies, 1982, 241-244). Diğer yandan Martin ve arkadaşları (2005) yaptıkları araştırmada, denetim odağının insan ilişkilerinde ve sosyal beceriler üzerinde etkili olduğunu, dıştan denetimli bireylerin insan ilişkilerinde daha yetersiz ve sosyal becerilerinin de daha zayıf olduğunu saptamışlardır.

Şüphesiz ki bireylerin bir kişilik özelliği olarak denetim odaklarının bilinmesi ve bu yönde destek sağlanması, kendilerini gerçekleştirme sürecinde onlara anlamlı katkılar sağlayacağını bize gösterir. Denetim odağının uygun ortamlarda, dış denetimlilikten iç denetimliliğe doğru değiştirilmesinin mümkün olduğunu da gösteren çalışmaların varlığı bunu desteklemektedir (Dercharms, ; Özyürek, 1992; Ladwing, 1965).

Denetim odağı ile ilgili çalışmaların, genellikle psikoloji, eğitim, sağlık, spor gibi disiplin alanlarında akademik başarı, öğrenci ve öğretmen merkezli eğitim

üzerine yapıldığı görülmektedir. Görsel sanatlar eğitimine ilişkin konularda, denetim odağı ile ilgili çalışmalar oldukça azdır.

Görsel sanatların eğitiminin bireysel ve toplumsal amacı öğrencinin öğrenme niteliğinin yanı sıra düşünme, algılama, karar verme, problemler aracılığıyla çalışma gibi yeteneklerini geliştirme; çocukların ve gençlerin kişisel olarak dünyayı algılamalarını, buna tepkilerini ve yanıtlarını artırmak ve geliştirmektir (Özsoy, 2003, 154). Bu amaç doğrultusunda görsel sanatlar eğitimi yardımıyla kendine güvenen, yaratıcı, çalışkan bireyleri topluma kazandırılmasında aktif rol oynayacak öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için programlardaki aksaklıkların tespit edilmesi ve çözüm yollarının bulunması gerekmektedir. Ayrıca görsel sanatlar eğitiminde öğretim süreçlerinde öğrencinin başarısı ve başarısızlığı neden olan faktörlerin öğrenci tarafından nasıl algılandığı doğru bir şekilde tespit edilirse, öğrencinin daha sonraki öğrenme süreçlerinde ortaya koyabilecekleri davranışları öngörmede önemli bilgiler sağlayacaktır.

Özgüveni yüksek bireyler, ancak özgüveni yüksek öğretmenlerin rehberliğinde yetişebileceğine göre öğretmenlerin içten denetimli olmalarının öğretmen kişiliği açısından önemli bir boyut olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2.Yöntem

2.1. Amaç

Araştırmanın amacı Görsel Sanatlar Öğretmen adaylarının denetim odağı düzeylerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda; sınıf, cinsiyet, akademik başarı, gibi faktörlere bağlı olarak denetim odağının değişip değişmediğinin saptanması amaçlanmıştır.

2.2. Problem

“Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin denetim odağı algıları nasıldır?” Araştırmada bu temel problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

2.2.1.Alt Problemler

1- Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin denetim odaklarına ilişkin algılarında cinsiyet anlamlı bir farklılaşma yaratmakta mıdır?

2- Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin denetim odaklarına ilişkin algılarında sınıf düzeyi anlamlı bir farklılaşma yaratmakta mıdır?

3- Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin akademik başarı düzeylerine göre öğrencilerin denetim odağı algıları arasında fark var mıdır?

2.3. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, güzel sanatlar eğitimi bölümü, resim-iş eğitimi anabilim dalı 1. sınıftan 18, 2. sınıftan 28, 3. sınıftan 13 ve 4. sınıftan 16 olmak üzere 32'si erkek, 43'ü bayan olmak üzere toplam 75 öğrenci katılmıştır.

2.4. Sınırlılıklar

1- Bu araştırma 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılı Güz yarıyılındaki Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileriyle sınırlıdır. Anabilim Dalında öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 133 kişidir. Araştırma her sınıftan çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 32 erkek ve 43 bayan olmak üzere toplam 75 kişiden oluşan örneklem grubuna uygulanmıştır.

Bu nedenle bu araştırmanın bulguları ancak yukarıda belirtmiş olduğumuz örneklem grubuyla sınırlıdır.

2- Araştırmada incelenen denetim odağı, kullanılan Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği' nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

3- Bu araştırma öğrencilerin içten veya dıştan denetimli olmalarını etkileyebilecek cinsiyet, sınıf, akademik başarı düzeyi değişkenleri ile sınırlandırılmıştır.

2.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

2.5.1. Rotter İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği

Bu ölçek Phares ve James'in öncü çalışmalarının ardından Rotter tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracı 29 maddeden oluşmaktadır. Altı madde ölçeğin amacını gizlemek için dolgu olarak yerleştirilmiştir. Her madde, mecburi seçmeli cevaplama türünde ikişer seçeneği kapsamaktadır. Değerlendirme amacıyla kullanılan 23 maddenin dışsallık yönündeki seçenekleri 1'er puanla değerlendirilmektedir. Böylece ölçek puanları 0 ile 23 arasında değişmekte ve yükselen puan dış denetim odağı inancının artmasına işaret etmektedir (Dağ, 1991, 10). Bu araç; kavramın, ait olduğu kuramı geliştiren kişi tarafından geliştirilmiş olması, uygulanmasındaki

kolaylık ve geniş uygulama alanının olması nedeniyle tercih edilmiştir. Ölçek değerlendirilirken puanlamalar şu değer aralığında ele alınmıştır;

0-6: İçten denetimli

7-10: İçten denetimli olma eğilimi daha fazla

11-15: Dıştan denetimli olma eğilimi daha fazla

16-21: Dıştan denetimli

Rotter İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği'nin Türkçe formunun güvenilirlik çalışması Dağ (1991) tarafından Psikoloji Bölümü öğrencilerinden 99 kişilik bir grup üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada; ölçeğin, testin tekrarı güvenilirlik katsayısı 0.83, Kuder Richardson tekniği ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0.68 ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0.70 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliğine ilişkin olarak Dağ (1991) yapmış olduğu çalışmada, Rotter İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği puanları ile görüşmelerde elde ettiği denetim odağı derecelendirme ortalama puanları arasında 0.69'luk bir korelasyon katsayısı bulunmuştur. Bu da aracın ölçtüğü boyutun kabul edilebilir düzeyde geçerli bir şekilde ölçülebileceğine işaret olarak alınabilir.

2.5.2. Kişisel Bilgi Formu

Bu çalışmada kullanmış olduğumuz diğer veri toplama aracı ise araştırma kapsamına alınan değişkenlerle ilgili verileri toplamak üzere, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'dur. Bu form öğrencilerin cinsiyet, sınıf, akademik başarı durumları, öğrenmek için yapılandırılmış 3 sorudan oluşmaktadır. Burada sorulan sorulardan akademik başarı düzeyini öğrenmek için sorulan soru açık uçlu, diğerleri ise çeşitli sayılarda şıkları kapsayan kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır.

2.6. Verilerin Analizi ve Yorumu

Araştırmada elde ettiğimiz bulgular bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 13.0 programında istatistiksel işlemlerle analiz edilmiştir. Elde edilen Verilerin Frekans ve Yüzde değerleri tespit edilmiştir. Değişkenler arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığı çapraz tablolardan elde edilen Ki-kare sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Denetim Odaklarına Göre Deneklerin Durumları

Tablo 1. Denetim Odaklarına Göre Dağılım

	N	%
İç Denetim Odaklı	19	25.4
İç Denetim Odak Eğilimli	28	37.4
Dış Denetim Odak Eğilimli	24	32.2
Dış Denetim Odaklı	4	5.0
Toplam	75	100

X₂:51,611; SD:5; p:.,000; p < 0,05

Tablo-1' de görüleceği gibi araştırmaya katılan deneklerin %22.4'ü iç denetim odaklı, %37.4'ü iç denetim odaklı olma eğiliminde, %32,2'si dış denetim odaklı olma eğiliminde %5,0'ı ise dış denetim odaklıdır. Yapılan Ki-kare testi sonunda elde edilen sonuçlar, örneklem grubundaki Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin, açık fikirli, başarıya yönelme, ısrarlı, düşünsel, planlı, sözel ve analitik gibi içsel denetim odağı özelliklerine sahip olduklarını göstermektedir. Aynı şekilde Akbulut'da (2006) Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri üzerinde yapmış olduğu denetim odakları çalışmasında da genel ortalamada yüksek düzeyde iç denetim odaklı olduklarını tespit etmiştir.

Kırıñoğlu'na (2002) göre sanat eğitiminin amaçlarını belirttiği gibi değerlerle düşünmeyi, nitelikleri ayımsamayı öğrenen kişinin estetik açıdan bakış ve görüş alanı genişler. Beğenileri tek boyutta kalan, yalnız kendi bildikleri ve sevdiklerini güzel sayan insanlar yerine geniş düşünen insanlar yetiştirmek sanat eğitiminin amaçları içinde yer alır. İçinde yaşanan kültüre, öteki kültürlere, geçmişe ve çağdaşa aynı değerle ilgi, bilgi ve sevgiyle yaklaşım gelişmiş bu görsel yetiye ve geniş anlamda sanatsal düşünmeye bağlıdır. Her yeniliğe kapalı uslar yerine, her yeniliğe açık bireyler yetiştirmek bu yola olur. Sanat eğitiminin bu amaçları doğrultusunda yetişen bireylerde daha çok iç denetim odaklı olmalarını sağlamış olabilir.

3.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Denetim Odağı İle İlgili Bulgular

Tablo 2. Cinsiyet Değişkeni İle Denetim Odağı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

Cinsiyet		Denetim Odağı				Toplam
		İç Den.Od.	İç Den.Od.Eğl.	Dış Den.Od.Eğl.	Dış Den. Od.	
Kız	N	12	17	13	1	43
	%	27.9	39.5	30.2	2.4	100
Erkek	N	7	11	11	3	32
	%	21.9	34.4	34.4	9.3	100
Toplam	N	19	28	24	4	75
	%	25.4	37.4	32.2	5.0	100

X² : 3,907 SD: 16; p: ,004 p < 0, 05

Tablo-2’de Ki-Kare testinden elde ettiğimiz sonuçlara göre denetim odağı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır. İstatistiksel sonuçlar, cinsiyetin anlamlı bir değişken olduğunu ortaya koymuştur (X²: 3,907; p<0.05). Bu bulgudan, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek içsel denetim odağına sahip olduklarını söyleyebiliriz. Akay’ın (1983) lise öğrencileri ile ilgili çalışmasında, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre mesleki olgunluk üzerinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Benzer sonuçlar Akbulut’un (2006) Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin cinsiyet denetim odaklarına ilişkin algılarının belirlenmesi ile ilgili çalışmasında da anlamlı bir farklılaşma yarattığı görülmektedir.

Diğer taraftan Sarper’in (2001) ve Küçükkaragöz’ün (1998), yaptığı araştırmalarda ise erkeklerin, kızlara oranla daha iç denetimli oldukları, Cengil’in (2004), Cinsiyet değişkeni ile denetim odağı arasında ilişkinin karşılaştırılması çalışmasında ve Köksal’ın (1991) çalışmasında kızlar erkekler arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Cinsiyet ve denetim odağı arasındaki ilişki ile ilgili olarak yapılan bu ve diğer çalışmalardan çıkan değişik sonuçların bu konuda tutarlı bir görüş ortaya koymayı engellediği görülmektedir. Buradan da tek başına cinsiyet faktörünün iç yada dış denetimlilikte etkili olmadığı sonucunu çıkarabiliriz. Bu durum, ailede ve top-

lumda cinsiyetler arası gösterilen farklı tutumlardan ve cinsiyet ayrımcılığının denetim odağı konusundaki farklılığından kaynaklanıyor olabilir.

3.3. Sınıf Değişkenine Göre Denetim Odağı İle İlgili Bulgular

Tablo 3. Sınıf Değişkeni İle Denetim Odağı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

Sınıf		Denetim Odağı				Toplam
		İç Den. Od.	İç Den.Od.Eğl	Dış Den.Od.Eğl.	Dış Den. Od.	
1. Sınıf	N	8	7	3	0	18
	%	44.6	38.8	16.6	0	100
2. Sınıf	N	5	12	10	1	28
	%	17.8	42.8	35.9	3.5	100
3. Sınıf	N	2	4	5	2	13
	%	15.3	30.7	38.7	15.3	100
4. Sınıf	N	4	5	6	1	16
	%	25	31.3	37.5	6.2	100
Toplam	N	19	28	24	4	75
	%	25.4	37.4	32.2	5.0	100

$X^2 : 15,341$ SD: 9 p: , 074 p > 0, 05

Tablo-3'de görüldüğü gibi Ki-Kare testinden elde edilen sonuçlara göre ($X^2 : 15,341$; p>0,05) sınıf değişkeni ile denetim odağı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamaktadır. Bu durum sanat eğitimi yoluyla yaratıcı, özgün, farklı düşünebilen, üreten ve ürettikçe kendine güveni artan bireyler yetiştirdiği için denetim odakları bakımından farklılaşma doğmamış olabilir. Ayrıca bu sonuçlardan yola çıkarak denetim odağının şekillenişinde kişinin yaşamış olduğu olayların yanı sıra onun olayları ne şekilde değerlendireceği konusunda yol gösteren kişiliğinin gelişmesinde yardımcı olan sanat eğitiminin önemli bir etkisi olabilir.

3.4. Akademik Başarı Durumu Değişkenine Göre Denetim Odağı İle İlgili Bulgular Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

Tablo 4. Akademik Başarı Durumu Değişkeni İle Denetim Odağı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

Akademik Başarı	İç Den.Od.	İç.D.O. Eğ.	Dış.D.O. Eğ.		Dış.Den. Od.	Toplam
2.00-2.50 (70-75)	N %	2	3	2	0	7
2.51-3.00 (75.1-80.0)	N %	3	6	4	0	13
3.01-3.50 (80.1-85.0)	N %	5	10	9	2	26
3.51-3.67 (85.3-90.1)	N %	4	6	8	1	19
3.68-4.00 (90.4-100)	N %	5	3	1	1	10
Toplam	N %	19 25.4	28 37.4	24 32.2	4 5.0	75 100

X² : 10,734 SD: 9 p: ,002 p < 0, 05

Tablo-4'de görüldüğü gibi Ki-Kare testinden elde edilen sonuçlara göre (X² : 10,734; p<0,05) akademik başarı değişkeni ile denetim odağı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen veriler ışığında iç denetime sahip öğretmen adaylarında akademik başarı yüksektir diyebiliriz. Benzer sonucu Balcı'nın (1997) lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada da görebiliriz. Balcı yaptığı araştırmada, denetim odağı ile sınav kaygısı arasında bir ilişki kurarak dış denetim odaklıların iç denetim odaklılara oranla daha fazla sınav kaygısı taşıdığı için, eğitim döneminde daha az başarılı olduklarını tespit etmiştir.

4.Sonuç Ve Tartışma

Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgulara dayanarak Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin çoğunlukla açık fikirli, başarıya yönelme, ısrarlı, düşünsel, planlı, sözel ve analitik gibi içsel denetim odağı özelliklerine sahip oldukları söylenebilir. Denetim odağını algılamada cinsiyet değişkeni anlamlı bir

fark yaratmış, kızlar erkeklere oranla daha içsel denetim odaklı çıkmışlardır. Ayrıca akademik başarı değişkeni ile denetim odağı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Denetim odağını algılamada sınıf düzeyi değişkeni anlamlı bulunmamıştır.

Araştırma sonuçlarının bizlere gösterdiği en önemli konunun ise örneklemini görsel sanatlar eğitimi olan bireylerin anlamlı bir biçimde iç denetim odaklı olduklarını ortaya koymasındadır. Buradan hareketle sanat eğitiminin bireyler üzerinde iç denetimlilik lehine etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum ise hem sağlıklı sanat eğitiminin hem de bu eğitimi verecek olan görsel sanatlar öğretmenlerinin toplum ve fert için önemini dile getirmektedir

Denetim odağı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, bu kavramla ilgili çalışmaların son yıllarda daha çok ele alındığı söylenebilir. Fakat resim-iş eğitimi ve denetim odağı ile ilgili çalışmalara çok az rastlanmaktadır. Sanat eğitiminin amaçlarına uygun olarak işlenebilmesi için öğretim ortamını olumsuz etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve sorunların giderilmesi için bu gibi çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca yapılacak olan yeni çalışmalardan elde edilecek bulgular bu araştırma neticesinde ulaşılan bulguların daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine de anlamlı katkılarda bulunacaktır.

Bu araştırma sonuçlarından resim-iş alanına ilişkin şu önerilerde bulunulabilir.

1. Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının, ailelerinin ekonomik düzeylerine göre denetim odağını algıları arasındaki farklılıklar araştırılabilir.

2. Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının, yaşamın çoğunun geçirilmiş olduğu yerleşim birimine denetim odağı algıları arasındaki farklılıklar araştırılabilir.

3- Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının, ailelerinin onlara karşı takınmış olduğu tutumlar ile öğrencilerin denetim odağı algıları arasındaki farklılıklar araştırılabilir.

4- Araştırma, daha büyük bir evrene uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, B. (1983). “**Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri**”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akbulut, E.(2006). “**Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Denetim Odaklarına İlişkin Algıları**”, GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 3, 171-180.
- Balcı, S. (1997). “**Lise Öğrencilerinin Denetim Odağı ile Sınav Kaygısı Arasındaki İlişki (YYT)**”, Gazi Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, ss.50-51.
- Cengil, M. (2004). “**Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Denetim Odaklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi**”, Gazi Üniversitesi, Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, c.III, Sayı:5, ss.65-88.
- Dağ, İ. (1991). “**Rotter’in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)’nin Üniversite Öğrencileri için Güvenirliliği ve Geçerliliği**”. Psikoloji Dergisi, (26), 10-16.
- Davies, G. M. (1982). “**Perceived Self-Efficacy Outcome Expectancies And Negative Mood States And Stage Real Disease**”. Journal of Abnormal Psychology, 91, 241-244.
- Frazier, L.D. ve Waid, L.D. (1999). “**Influences On Anxiety İn Later Life: The Role Of Health Status, Health Perceptions And Health Locus Of Control**”. Aging and Mental Health, 3(3), 213-220.
- Küçükkaragöz, H. (1998). (Sakarya), “**İlkokul Öğretmenlerinde Kontrol Odağı ve Öğrencilerini Kontrol Odağının Oluşumuna Etkileri**”, (YDT), Dokuz Eylül Üniv. SBE, İzmir 1998, s. 80.
- Herbert M. Lefcourt, (1982). “**Current Trends in Theory and Research**”, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, New Jersey, s. 32.
- Jansenn, T. ve Carton, J.S. (1999). “**The Effect Of Locus Of Control And Task Difficulty On Procrastination**”. The Journal of Genetic Psychology, 160(4), 436-442.
- Kırıçoğlu, O.,T. (2002). “**Sanatta Eğitim Görmek, Öğrenmek, Yaratmak**”. Pegama Yayıncılık, Ankara, ss.49.
- Köksal, F. (1991). “**Denetim Odağı İle Saldırgan Davranışlar Arasındaki İlişkiler**”, (YDT), Atatürk Üniv. SBE, Erzurum, s. 90-91b.
- Martin, R. ve Diğerleri, (2005). “**The Role Of Leader-Member Exchanges İn Mediating The Relationship Between Locus Of Control And Work Reactions**”. Journal of Occupational and Organizational Psychology, 78, 141-147.
- Moore M.M. (2006). “**Variations İnText Anxiety and Locus Of Control Orientation in Achieving and Underachieving Gifted and Nongifted Middle School Students. University Of Connecticut**”. A dissertation degree of The Doctor of Philosophy.

- Nilgün Sarper, (2001). “Yetiştirme Yurdunda Yetişen Çocuklar İle Anne-Baba Yanında Yetişen Çocukların Denetim Odaklarının Karşılaştırılması”, (YYLT), Dokuz Eylül Üniv. Eğitim Bilimleri Enst., İzmir, s. 48.
- Osterman, K. ve diğerleri (1999). **Locus Of Control And Three Types Of Aggression**. Aggressive Behaviour, 25, 61-65.
- Ozolins, A.R. ve Stenstrom, U. (2003). “**Validation Of Health Locus Of Control Patterns İn Swedish Adolescent**”. Adolescence, 38(152), 650-658.
- Özsoy, V.(2003). “**Görsel Sanatlar Eğitimi**”, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Park, Y. ve Kim, U. (1998). “**Locus Of Control, Attributional Style And Academic Achievement: Comparative Analysis Of Korean, Korean-Chinese And Chinese Students**”. Asian Journal of Social Psychology, 1, 191-208.
- Ross, M. W. (1989). “**The Relationship between Locus of Control and Academic Level and Sex of Secondary School Students**” . University of Ottawa and Maurice C. Taylor, Algonquin vol. 14, no4, pp. 315-322 (15 ref.).
- Rotter, J.B. (1966). “**Generalized Expectancies For İnternal Versus External Control Of Reinforcement**”. Psychological Monographs, 80, 1-28.
- Sardoğan, M. ve Diğerleri, (2006). “**Bir insan İlişkileri Beceri Eğitimi Programının Üniversite Öğrencilerinin Denetim Odağı Düzeylerine Etkisi**”. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Cilt 2, Sayı 2, Aralık, ss. 184-194.
- Tapçan, T. K. (2002). “**Ebeveyn Tutumları Ve İlköğretim 6,7 Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Denetim Odağı İlişkisi**”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünüvar, A. (2003). “**Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinde Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi**”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wong-McDonald, A. ve Gorsuch, R. L. (2004). “**A Multivariate Theory Of God Concept, Religious Motivation, Locus Of Control, Coping And Spiritual Well-Being**”. Journal of Psychology and Theology, 32(4), 318-334.
- Yeşilyaprak, B. (1990). “**Denetim Odağının Belirleyicileri ve Değişime İlişkin Araştırmalar: Bir Eleştirel Değerlendirme**”, Psikoloji Dergisi. 7 (25), 41-52.